

Παγκόσμια Εκπαίδευση

Σε αυτόν τον κόσμο που συνεχώς αλλάζει και αντιμετωπίζει όλο και πιο σύνθετες προκλήσεις σε όλους τους τομείς της ζωής, γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική ανάγκη η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης, της αλληλεγγύης και του σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και η κατανόηση του κόσμου ως ένα αλληλένδετο σύνολο.

Η απάντηση στην τρέχουσα σύνθετη παγκόσμια κατάσταση είναι η οικοδόμηση μιας άλλης σχέσης με τη γνώση και τον κόσμο, μέσα από μια εκπαίδευση που χτίζει γέφυρες προσέγγισης και συνεργασίας με τους άλλους, αλλά και προσφέρει ευκαιρίες να επαναπροσδιορίσουμε τον ρόλο μας στον κόσμο και τη σχέση μας με αυτόν.

Η **Παγκόσμια Εκπαίδευση (Global Education)** επιδιώκει να εφαρμόσει στην πράξη το όραμα που απαιτείται για να μετακινηθούμε σε ένα μοντέλο κατανόησης, κοινωνικής δικαιοσύνης και συνεργασίας μεταξύ των ανθρώπων. Η Παγκόσμια Εκπαίδευση προσφέρει τον τόπο ώστε να γίνουν αλλαγές προς τη δημιουργία υπεύθυνων πολιτών με παγκόσμια νοοτροπία οι οποίοι αναλαμβάνουν ευθύνες και χαράσσουν ένα κοινό όραμα για έναν κόσμο πιο δίκαιο και βιώσιμο για όλους.

Ορισμός Παγκόσμιας Εκπαίδευσης

Υπάρχουν πολλοί ορισμοί της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης. Η Διακήρυξη του Μάαστριχτ αναφέρει: «Είναι η εκπαίδευση που ανοίγει το βλέμμα και το μυαλό των ανθρώπων στις πραγματικότητες του κόσμου και τους αφυπνίζει, για να διεκδικήσουν έναν κόσμο δίκαιότερο, έναν κόσμο ισότητας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους.

Η Παγκόσμια Εκπαίδευση αγκαλιάζει όλες της μορφές της **Εκπαίδευσης του Πολίτη**, δηλαδή την Αναπτυξιακή Εκπαίδευση (Development Education), την Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Human Rights Education), την Εκπαίδευση για την Αειφορία (Education for Sustainability), την Εκπαίδευση για την Ειρήνη και την Πρόληψη των Συγκρούσεων (Education for Peace and Conflict Prevention) και τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση (Intercultural Education). **Είναι η παγκόσμια διάσταση της Εκπαίδευσης του Πολίτη (Education for Citizenship).**»

Ο ορισμός αυτός δόθηκε κατά το **Διεθνές Συνέδριο του Κέντρου Βορρά Νότου του Συμβουλίου της Ευρώπης** με θέμα "Strategies for increasing and improving Global Education", που πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία το Μάρτη του 2002 και υιοθετήθηκε στη **Διακήρυξη του Μαάστριχτ** τον Οκτώβρη του ίδιου έτους. Κέντρο Βορρά Νότου http://www.coe.int/t/dg4/nscentre/default_en.asp

Η Παγκόσμια Εκπαίδευση στην Ευρώπη

Τα τελευταία χρόνια σημαντικές προσπάθειες έχουν γίνει προς την ανάπτυξη και εφαρμογή πρακτικών Παγκόσμιας Εκπαίδευσης διεθνώς. Στην Ευρώπη πολλές είναι οι χώρες που έχουν κάνει σημαντικά βήματα ως προς την ένταξη της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης στην τυπική εκπαίδευση του σχολείου, αλλά και τις πολιτικές δεσμεύσεις που εκφράζονται κυρίως μέσα από την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών, όπως της Ιρλανδίας (πρώτη στρατηγική το 2003), που έχει αποτελέσει πηγή έμπνευσης για την ανάπτυξη εθνικών στρατηγικών σε πολλές άλλες χώρες της Ευρώπης. http://gene.eu/wp-content/uploads/Gene_NationalReport-Ireland.pdf

Κείμενα για τις εθνικές στρατηγικές των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να βρεθούν επίσης εδώ: www.deeep.org Το DEEEP ξεκίνησε από το Development Awareness Raising and Education Forum (DARE Forum) της CONCORD.

Παγκόσμια Εκπαίδευση στα Ελληνικά σχολεία

Οι παραπάνω πρακτικές και κατευθύνσεις δεν θα μπορούσαν να μην έχουν αντίκτυπο στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Είναι επιτακτική ανάγκη περισσότερο από ποτέ στη χώρα μας με τις σύγχρονες προκλήσεις που βιώνει, να δημιουργήσουμε ένα σχολείο ανοιχτό στην κοινωνία που αγκαλιάζει τη διαφορετικότητα και καλλιεργεί τον σεβασμό των δικαιωμάτων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Ήδη πραγματοποιούνται πολλά και αξιόλογα σχολικά προγράμματα που θα λέγαμε ότι εντάσσονται σε διάφορα πεδία της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης, όπως η διδακτική των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η περιβαλλοντική εκπαίδευση. Στην Ελλάδα θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα προγράμματα αυτά εντάσσονται κάτω από την ευρύτερη ομπρέλα της **Εκπαίδευσης του Πολίτη, ή του Ενεργού Πολίτη ή της Ενεργής Πολιτειότητας.**

Όμως τα προγράμματα **Εκπαίδευσης του Πολίτη ή Παγκόσμιας Εκπαίδευσης** δεν πρέπει να περιορίζονται στα μεμονωμένα σχολικά μαθήματα (π.χ. κοινωνική και πολιτική αγωγή,) ούτε στο πλαίσιο των προγραμμάτων και projects Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ή Πολιτιστικών Θεμάτων που αναλαμβάνουν να πραγματοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί με τους μαθητές τους. Συνήθως τα προγράμματα αυτά υποβιβάζονται και θεωρούνται δευτερεύοντα σε σχέση με τα βασικά σχολικά μαθήματα της γλώσσας και των μαθηματικών.

Η Εκπαίδευση του Πολίτη ή Παγκόσμια Εκπαίδευση θα πρέπει να αποτελεί μια ολιστική προσέγγιση που μπορεί να βρει εφαρμογή στο ευρύτερο σχολικό περιβάλλον και ιδανικά να περιλαμβάνει ολόκληρο το σχολείο ως φορέα εκπαίδευσης, και να διαπερνά το ήθος και την κουλτούρα του. Θα ήταν προφανές ότι θα έπρεπε να διαφαίνονται οι αξίες που υποστηρίζει σε όλες τις δομές, για παράδειγμα στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, στην υιοθέτηση πολιτικών και στις σχέσεις μεταξύ των μαθητών, των δασκάλων, των γονέων και της ευρύτερης κοινότητας.

Σχολείο και Κοινωνία των Πολιτών

Το Ανοιχτό Σχολείο που αποτελεί στόχο του εκπαιδευτικού συστήματος οφείλει να διασυνδέεται με άλλους φορείς εκπαίδευσης, με την τοπική κοινωνία, ομάδες γονέων και ομάδες της Κοινωνίας των Πολιτών, όπως ΜΚΟ αλλά και άλλες πρακτικές μη τυπικής εκπαίδευσης. **Η Εκπαίδευση του Πολίτη ή Παγκόσμια Εκπαίδευση** προσφέρει στο σχολείο ευκαιρίες να αλληλεπιδρά απρόσκοπτα και δημιουργικά με την κοινωνία με κοινό στόχο πολίτες ενημερωμένους, ανθρωπιστικά και κοινωνικά ικανούς να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του σημερινού περιβάλλοντος. Οι συνέργειες με ΜΚΟ, και συμμετοχή σε τοπικές και παγκόσμιες δράσεις και εκστρατείες αναζωογονούν το σχολείο το οποίο πολλές φορές ταυτίζεται αποκλειστικά με τις τυπικές σχολικές υποχρεώσεις.

Βιωματικές μέθοδοι μάθησης

Η Εκπαίδευση του Πολίτη ή Παγκόσμια Εκπαίδευση χρησιμοποιεί πληθώρα συμμετοχικών μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης, όπως την έρευνα, το θεατρικό παιχνίδι, παιχνίδια ρόλων. Αυτές οι μέθοδοι έχουν καθιερωθεί ως καλές πρακτικές στο χώρο της εκπαίδευσης και αποτελούν χρήσιμα εργαλεία για τους εκπαιδευτικούς στην καθημερινή τους διδασκαλία και ενισχύουν το

εκπαιδευτικό μας σύστημα το οποίο απομακρύνεται από το παραδοσιακό γνωσιοκεντρικό σχολείο και πορεύεται προς ένα μαθητοκεντρικό, βιωματικό και δημιουργικό.

Πιο συγκεκριμένα η **Εκπαίδευση του Πολίτη** βασίζεται σε βιωματική μεθοδολογική προσέγγιση που:

- επικεντρώνεται στον εκπαιδευόμενο
- είναι συμμετοχική και βασίζεται στην εμπειρία
- βασίζεται στη συνεργασία και στον ενεργό διάλογο
- σχετίζεται, κατά τη διαδικασία εκμάθησης, με τον συλλογισμό (κεφάλι), τα συναισθήματα (καρδιά) και τη δραστηριότητα (χέρι)
- κινητοποιεί για να αναλάβουν οι εκπαιδευόμενοι δράση
- ενδυναμώνει / εμπυχώνει

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι απαιτούνται δομικές αλλαγές και σε θεσμικό επίπεδο, ώστε να χαραχθεί μια στρατηγική όπου οι στόχοι της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης ή Εκπαίδευσης του Πολίτη θα συμβαδίζουν με τους ευρύτερους στόχους του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας.

Το εκπαιδευτικό έργο της ActionAid στην Ελλάδα

Η ActionAid είναι μια διεθνής οργάνωση που από το 1972 δουλεύει κατά της φτώχειας και της αδικίας στον κόσμο. Σήμερα, δουλεύουμε με περισσότερους από 15 εκατομμύρια ανθρώπους σε 45 χώρες για έναν καλύτερο, δικαιότερο κόσμο για όλους όπου κάθε άνθρωπο θα απολαμβάνει το δικαίωμα να ζει με αξιοπρέπεια.

Η ActionAid ξεκίνησε τη δράση της στην Ελλάδα το 1998 και η εκπαίδευση αποτέλεσε βασική προτεραιότητα της οργάνωσης από τα πρώτα βήματα της στην Ελλάδα. **Περισσότεροι από 500,000 μαθητές και 40,000 δάσκαλοι από ελληνικά σχολεία σε κάθε γωνιά της χώρας αλλά και το εξωτερικό, έχουν λάβει μέρος στις εκπαιδευτικές μας δράσεις.**

Από το 2000 η ActionAid Ελλάς δραστηριοποιείται στην ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση νέων και παιδιών γύρω από ζητήματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και την καταπολέμηση της φτώχειας και της ανισότητας στον κόσμο. Στην καρδιά όλων των εκπαιδευτικών δράσεων βρίσκεται **ο Ενεργός Πολίτης του Κόσμου** που ενημερώνεται, προβληματίζεται και διαμορφώνει στάση απέναντι στα παγκόσμια ζητήματα.

Σκοπός μας είναι να δημιουργούμε εκπαιδευτικές ευκαιρίες που καλλιεργούν την κριτική σκέψη και παρουσιάζουν την παγκόσμια πραγματικότητα. Θέλουμε τα παιδιά, οι νέοι και όσοι σχετίζονται με την εκπαίδευσή τους, να παρακινούνται με σκοπό να γίνουν Ενεργοί Πολίτες και να δρουν για έναν καλύτερο και δικαιότερο κόσμο.

Σχέση Παγκόσμιας Εκπαίδευσης με Διεθνείς Οργανισμούς και διεθνή κείμενα

Οι στόχοι της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης συνάδουν με στόχους προγραμμάτων που έχουν αναληφθεί από Διεθνείς Οργανισμούς, όπως:

- **Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** www.un.org/education
- **Agenda 21, Κεφάλαιο 36:** Προώθηση της Εκπαίδευσης, της Δημόσιας Ενημέρωσης και της Επιμόρφωσης Η εκπαίδευση, συμπεριλαμβάνοντας την τυπική εκπαίδευση, τη δημόσια ενημερότητα και την επιμόρφωση πρέπει να αναγνωρίζεται ως μια διαδικασία με την οποία οι άνθρωποι και οι κοινωνίες μπορούν να φτάσουν στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους. Η εκπαίδευση έχει κρίσιμο ρόλο στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και τη βελτίωση της ικανότητας των ανθρώπων να αντιμετωπίζουν τα θέματα του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης. Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, Ρίο ντε Τζανέιρο, 3-14 Ιουνίου 1992 www.un.org/esa/sustdev/documents
- **Καταστατικός Χάρτης Εκπαίδευσης για τη Δημοκρατική Πολιτότητα και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στις 11 Μαΐου 2010).** Η Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Πολιτότητα και η Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα αλληλοσυνδέονται στενά και αλληλοβοηθούνται. Η Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Πολιτότητα εστιάζει πρωταρχικά στα δημοκρατικά δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, αλλά και στην ενεργό συμμετοχή στη δημόσια, πολιτική, κοινωνική, οικονομική, νομική και πολιτιστική σφαίρα της κοινωνίας, ενώ η Εκπαίδευση

για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα πρ σεγγίζει για το ευρύτερο φάσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις θεμελιώδεις ελευθερίες σε κάθε έκφανση της ανθρωπίνης ζωής.

- **Πρόταση CM/Rec(2011)4 της Επιτροπής των Υπουργών προς τα κράτη-μέλη με θέμα την εκπαίδευση για την παγκόσμια αλληλεξάρτηση και αλληλεγγύη (υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στη συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών της 5ης Μαΐου 2011).** Η Πρόταση με θέμα την εκπαίδευση για την παγκόσμια αλληλεξάρτηση και αλληλεγγύη αποτελεί το πρώτο ευρωπαϊκό νομικό πρότυπο (στάνταρντ) για την Παγκόσμια Εκπαίδευση. http://www.coe.int/t/dg4/nscentre/GE/GE_recommendation2011.pdf
- **Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, 4^{ος} Στόχος: Ποιοτική Εκπαίδευση, Target No 7:** Να διασφαλίσει, έως το 2030, ότι όλοι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τη γνώση και θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη, και μεταξύ άλλων, μέσω της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη και μέσω του βιώσιμου τρόπου ζωής, να προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, την προώθηση της ειρήνης και της μη-βίας, την ταυτότητα του παγκόσμιου πολίτη, καθώς και την αναγνώριση της πολιτιστικής ποικιλίας και της συμβολής της στη βιώσιμη ανάπτυξη. <http://hellenicplatform.org/oi-17-stoxoi/>
<http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>